

Bálint Endre (1914-1986)*Petróleumlámpás kompozíció, 1950*

Olaj, vászon, 112x39 cm
Jelezve hátoldalon: Bálint 950

Kiállítva:

- Szentendrei festők kiállítása, Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1966.
- Dévényi Iván gyűjteménye. Múzeumi Képtár, Győr, 1977.
- Az esztergomi Dévényi-gyűjtemény kiállítása. Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983, katalógus: 27.
- Bálint Endre festőművész kiállítása, Múcsarnok, 1972. december
- Dévényi 1983, katalógus: 27.
- Bálint Endre kiállítása. Múcsarnok, Budapest, 1984. november 23 – december 30.
- 20. századi magyar művészet Dévényi Iván gyűjteményéből, Kassák Múzeum, 1993, katalógus: 14.
- A magyar festészet rejtőzködő csodái. Válogatás magyar magángyűjteményekből II. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005. szeptember 10 – október 9.

Reprodukálva:

- Az esztergomi Dévényi-gyűjtemény kiállítása. Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983. 26.
- 20. századi magyar művészet Dévényi Iván gyűjteményéből, Kassák Múzeum, 1993, 17.
- A magyar festészet rejtőzködő csodái. Válogatás magyar magángyűjteményekből II. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005, 261.
- A Dévényi Gyűjtemény. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006., 84.kép

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft / 14 545 EUR

Életre szóló barátság

A Dévényi Iván gyűjteményének Barsay Jenő és Czóbel Béla művei mellett Bálint Endre képei jelentik a harmadik pillérét. Bálint különböző korszakaiból származó alkotásai részint vásárlásból, főleg baráti ajándékozás útján kerültek a gyűjteménybe. Az 1977-ben meghalt Dévényi Iván temetésén a hozzá egyik legközelebb álló barát, Bálint Endre mondott búcsúbeszédet. Dévényi maga mesélte el Bálint Endrével való első találkozását, amely őszinte barátsággá mélyült el az évek során: *Bálint Endre munkái közül néhányat Pán Imrénél láttam (kis színes grafikákat) 1954-55 körül. Pán adta meg Bálint lakáscímét, a festővel később össze is barátkoztunk. A barátság 1956. szeptember-októberében mélyült el, amikor Bálint Endre és Korniss Dezső, Barta Lajos szobrász,*

valamint Mucsi András művészettörténész és magam Esztergomban megrendeztük azt az avantgarde kiállítást, amely hosszú idő után, az első ilyen tárlat volt Magyarországon. (Dévényi Iván: Részlet egy 1967-es interjúból.) A Dévényi által emlegetett két hétig nyitva tartó kiállítás közvetlenül az 1956-os forradalom kitörése előtt megrendezett „Hetek” című tárlat volt, melyen az egykori európai iskolás művészek egy csoportja vett részt. Nyilatkozatukat a művészet szabadságáról a kiállítás előtt Pán Imre vezetésével 1956. szeptember 13-án alkották meg. 1948 óta ez volt az első olyan nyilvános tárlat, melyen a modern művészek egy csoportja újból szerepelhetett.

Előzmény

A *Petróleumlámpás kompozíció* azok közé a művek közé tartozik, melyek szemléletükben elvezetnek az ún. kiforrott párizsi korszak képeihez (1957-1962). Bálint művészetében gyökeres változás, többek között a hagyományos műfajoktól való elfordulás 1948 után következett be. Ez az az időszak, amit Román József, a művész monográfusa a jelek első rögzítődésének, maga Bálint Endre pedig a „benépesítés” kezdetének nevezett, mely 1954-ig a későbbi motívumkincs tárházát jelentő sváb népviseleti könyvecske rátalálásáig tartott. A vízszintes és a hosszúkás, a narratív elbeszélsmódot lehetővé tévő képformátum ekkor alakul ki, a motívumok egyelőre egyszerre, egy időben értelmeződnek, a párizsi képek „filmszerűsége” nélkül. A petróleumlámpa egyértelműen a Vajda Lajossal töltött szentendrei periódusból származó közös szimbólum felelevenítése, mely a vajdai ikonográfiában önarckép-szimbólumként is felfogható. A képformában és a festésmódban pedig Korniss Dezső 1948 körül a természet apró kreációiból építkező képeinek szurreális világa idéződik fel (pl. *Mezei Vénusz*).

1950

Bálint Endre festménye abban a korszakban született, amikor az európai festészet vérkeringéséből kiszakított, annak egykor szerves részét képező, a szürrealista irányzatokhoz kötődő művészet csak illegális formában működhetett. A kvalitásain túl a mű jelentőségét növeli, hogy ebből a periódusból származó, nagyméretű olajképet alig ismerünk. Nem véletlen tehát, hogy a *Petróleumlámpás kompozíció* a Bálint Endre életében rendezett retrospektív kiállításokon is rendszeresen szerepelt (már Dévényi Iván tulajdonaként) az előzmények között. A tudatos gyűjtést mutatja, hogy a Dévényi gyűjteményben képünk folytatásának is tekinthető, már a párizsi időszakban készült *Lámpás csendélet* (1959) is megtalálható.

Kopócsy Anna

